

УДК 330.322.5

DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.1.21>**Морозова О.С.**

кандидат економічних наук,
Державний вищий навчальний заклад
«Херсонський державний аграрний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1425-4891>

Morozova Olena

State Higher Educational Institution
«Kherson State Agrarian University»

РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

DEVELOPMENT OF PUBLIC MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: A REGIONAL ASPECT

Побудова незалежної демократичної держави та світові інтеграційні процеси потребують створення якісно нової системи управління, враховуючи як реалії сучасного життя і перспективи соціальноекономічного розвитку, так і досвід управління в розвинутих країнах світу та вітчизняний історичний досвід. Процес європейської інтеграції України, попри обнадійливий початок співпраці з європейськими владними структурами, загальмувався через суттєві зауваження з боку останніх щодо темпів наближення України до стандартів ЄС. Розробка ефективної системи управління в Україні потребує використання світового досвіду. Прийняття Україною курсу на європейську інтеграцію передбачає інтеграцію системи державного управління України в європейський адміністративний простір. Саме регіональний рівень публічної влади виступає основним бенефіціарієм від децентралізації публічної влади в унітарній державі. Крім нормативного оформлення, регіональний рівень публічної влади децентралізованої унітарної держави набуває специфічного статусу територіальної громади, населення якої претендує на сукупність прав та обов'язків, притаманних населенню територіальної громади, зокрема, право на місцеве (регіональне) самоврядування.

Ключові слова: регіональний розвиток, регіональна політика, регіон, принципи, завдання, євроінтеграція, «політика гуртування».

Построение независимого демократического государства и мировые интеграционные процессы требуют создания качественно новой системы управления, учитывая как реалии современной жизни и перспективы социально-экономического развития, так и опыт управления в развитых странах мира и отечественный исторический опыт. Процесс европейской интеграции Украины, несмотря на обнадеживающий начале сотрудничества с европейскими властными структурами, затормозился из-за существенные замечания со стороны последних по темпам приближения Украины к стандартам ЕС. Разработка эффективной системы управления в Украине требует использования мирового опыта. Принятие Украиной курса на европейскую интеграцию предусматривает интеграцию системы государственного управления Украины в европейский административный пространство. Именно региональный уровень публичной власти выступает основным бенефициаром от децентрализации публичной власти в унитарном государстве. Кроме нормативного оформления, региональный уровень публичной власти децентрализованной унитарного государства приобретает специфический статуса территориальной общины, население которой претендует на совокупность прав и обязанностей, присущих населению территориальной общины, в частности, право на местное (региональное) самоуправление.

Ключевые слова: региональное развитие, региональная политика, регион, принципы, задачи, евроинтеграция, «политика сплочения».

Construction of an independent democratic state and global integration processes require the creation of a qualitatively new system of government, taking into account both the realities of modern life and the perspectives of social and economic development, as well as the experience of management in the developed countries of the world and national historical experience. The challenges that Ukraine faces in the conditions of globalization make it necessary to find innovative approaches to form its regional policy, to modernize the system of management by regional development. This foresees the introduction of a new regional policy aimed to combine the task of modernizing of the economy of the country with guaranteeing of a balanced development of regions. Administrative and territorial reform in Ukraine at the contemporary stage sets new tasks between the State connected with realization of the potential of separate regions, conditions of their stable development on the basis of unity and integrity of the State's territory, combining centralization and decentralization in the fulfillment of State power. In Ukraine, together with central authorities, active subjects of economic, political, and other relations are regions and cities; we can see search of mutual profit model between centre and regions, territorial communities of towns, settlements, villages, and other places of living, founded not on the principles of dictates and subordination but on the principles of decentralization, partnership, and coordinated actions. The experience of foreign countries testifies that such a model unifies these relations independently of the form of State government. Therefore, the effective direction of optimization of public power can be representation in the power relations interests of the regions, structuring the local level of public power and strengthening the regional level with full-fledged bodies of self-government, legislative consolidation and guaranteeing of mechanisms of regional policy, State regulation of development of regions, determination of improvement of status of administrative and territorial bodies with the aim of approximation to human needs and existing standards, democratization of internal State relations, the greater part of economic methods needs influence on the corresponding objects, etc. Regional development is a process which needs efficient and effective institutions, requiring close cooperation between governments, business organizations and social groups at every level. European regional policy is oriented on turning problems into opportunities. Today, almost all the necessary legislation for regional development, which corresponds to the best European standards, is formed in Ukraine. We have a basic law; a State strategy of regional development, which is very close to its structure to similar documents of the member States of the European Union. Forming its own approaches to regional development, creating efficient mechanisms for shaping and realization of regional policy in Ukraine we should take into account contemporary tendencies in regionalization, that nowadays have a great influence on the policy of spatial development of European countries.

Key words: regional development, regional policy, region, principles, tasks, eurointegration, "policy of grouping".

Постановка проблеми. Глибокі перетворення у всіх сферах суспільного життя, подальша демократизація суспільства, національне відродження України зумовили необхідність докорінного перегляду підходів до державного управління. Побудова

незалежної демократичної держави та світові інтеграційні процеси потребують створення якісно нової системи управління, враховуючи як реалії сучасного життя і перспективи соціально-економічного розвитку, так і досвід управління в розвинутих країнах світу та вітчизняний історичний досвід. Специфікою державного управління є насамперед унікальність об'єкта, яким виступає суспільство в цілому; монопольний характер на встановлення норм права: значний вплив політичних, а подекуди й суб'єктивних факторів на рішення органів управління державою.

Сучасний стан розвитку політичної системи в Україні, адаптації державного управління до стандартів країн Європейського Союзу потребує комплексної розбудови існуючої в Україні системи державного управління. Підвищення ефективності соціального управління, його дієвості особливо актуальне у контексті вибору України шляху до євроінтеграції, оскільки виникає необхідність у осмисленні моделі управління, притаманної ЄС, та пристосуванні до неї власної моделі державного управління [1].

Регіональна політика Європейського Союзу, яка підтримує інвестиції в економічний розвиток на рівні окремих регіонів і секторів, є важливим інструментом, що допомагає бідним регіонам конкурувати на єдиному європейському ринку та надгопати більш розвинені території. Заходи Європейського Союзу з регіональної політики в цілому успішні. Чотири країни, яким адресувалось найбільше коштів у рамках регіональної політики в попередні десятиліття (Іспанія, Греція, Португалія, Ірландія), досягли завдяки цьому вищих темпів і показників економічного розвитку.

Виклики, що постають перед Україною в умовах глобалізації, зумовлюють необхідність пошуку інноваційних підходів до формування її регіональної політики, модернізації системи управління регіональним розвитком. Це передбачає запровадження нової регіональної політики, покликаної поєднати завдання модернізації економіки країни із забезпеченням комплексного збалансованого розвитку регіонів.

Згідно Закону України «Про засади державної регіональної політики», прийнятого 5 лютого 2015 р. (далі – Закон), державна регіональна політика визначається як система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [2].

Аналіз останніх досліджень. Аналізу регіональної політики Європейського Союзу з позицій впливу на Україну присвячені роботи вітчизняних фахівців Б. Дубовик, М.О. Кушнір, Н. Мікули, С.І. Мітряєвої, І. Студеннікова, В.І. Чужикова.

Мета статті. здійснити аналіз регіональної політики ЄС, основні етапи її розвитку з урахуванням тенденцій останнього десятиліття, визначення сутності та особливостей регіональної політики України в контексті європейської інтеграції, узагальнення сучасних підходів щодо визначення змісту принципів та завдань державної регіональної політики, визначення стратегічних пріоритетів та особливостей нової регіональної євроінтеграційної стратегії та зробити найважливіші висновки для України.

При аналізі та вивченні даної проблематики застосовувались такі методи дослідження, як аналіз і синтез; критичний аналіз; факторний аналіз, систематизація, конкретизація та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. У законодавстві ЄС відсутнє визначення поняття «публічна адміністрація». Однак цей термін нерідко зустрічається в правових нормах, прийнятих на рівні Європейського Союзу, – як у договорах, що засновують ЄС, так і в нормативно-правових актах, які є частиною *acquis* (правового доробку) ЄС, включаючи рішення Суду Європейського Союзу. В установчих договорах ЄС поняття публічної адміністрації (державного управління) згадується в різних контекстах. До нього відсилають такі поняття як «публічна служба» (*public service*), «центральні уряди»

(central governments), «регіональні органи, місцеві та інші органи публічної влади» (regional, local and others public authorities)¹. Зasadничим принципом співвідношення Європейського Союзу та його держав-членів є інституційна автономія останніх. Вона передбачає незалежність держав-членів у формулюванні правових та інституційних механізмів і ці терміни використані, зокрема, у ст. 39 і ст. 124 Договору про функціонування Європейського Союзу. діяльності свого державного апарату, а відтак – і публічної адміністрації (державного управління). Наслідком інституційної автономії є те, що *acquis* ЄС не регулює питання інституційного характеру, які повинні визначитися державами-членами ЄС для забезпечення ефективності застосування норм права ЄС. Суд ЄС встановив, що коли законодавство ЄС «надає повноваження або накладає зобов'язання на держав-членів з метою імплементації права [Союзу], то питання про те, яким чином такі повноваження повинні здійснюватися, та чи можуть держави доручити виконання таких зобов'язань конкретним національним органам, є виключно питанням конституційного ладу кожної держави» [1].

Державна регіональна політика є досить складним і багатогранним процесом, оскільки за сучасних умов центральні, регіональні, місцеві органи публічної влади змушені вирішувати складні проблеми, які досить гостро стоять на цей час, зокрема:

- незбалансованість та диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів;
- невідповідність наявної в Україні системи адміністративно – територіального устрою сучасним умовам господарювання та вимогам ефективності публічної влади;
- збереження сировинної орієнтації економіки регіонів, зростання ресурсо- та енергоємності виробництва;
- недосконалість механізмів фінансово-бюджетного стимулювання розвитку регіонів.

Важливим фактором підвищення ефективності державного управління є налагодження процесу реформування державної системи підготовки кадрів в Україні в період трансформаційних змін у суспільстві.

На сьогоднішній день є наявною парадоксальна ситуація: присутність на ринку праці дипломованих спеціалістів, більш – менш формалізовані кваліфікаційні вимоги до претендентів на посади та переважно негативне сприйняття в суспільстві здібностей фахівців, особливо «кадрових» управлінців.

Задекларований європейський вектор розвитку України нагально вимагає ґрунтування системи підготовки кваліфікованих кадрів на європейських цінностях.

Однак розпочата реформа децентралізації, зміна підходів до публічного управління на місцевому рівні стає важливим суб'єктивним чинником у процесах регіонального розвитку, а разом із тим формує нову парадигму державної регіональної політики. Зміна парадигми державної регіональної політики відбувається й з прийняттям Закону України «Про засади державної регіональної політики». Саме цей законодавчий акт передбачає більш нове та чітке розуміння регіонального розвитку. Цей Закон визначає основні правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України.

У цьому Законі термін вживається в такому значенні: державна регіональна політика – система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності.

Виходячи з такого визначення, основними принципами державної регіональної політики є:

- 1) законності – відповідності Конституції та законам України, міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

2) співробітництва – узгодження цілей, пріоритетів, завдань, заходів і дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, забезпечення співробітництва між ними під час формування та реалізації державної регіональної політики;

3) паритетності – забезпечення рівних можливостей доступу об'єктів регіональної політики до ресурсів державної фінансової підтримки регіонального розвитку;

4) відкритості – забезпечення вільного доступу до інформації, що визначає державну регіональну політику і є у розпорядженні органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування;

5) субсидіарності – передачі владних повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш ефективної реалізації;

6) координації – взаємозв'язку та узгодженості довгострокових стратегій, планів і програм розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях;

7) унітарності – забезпечення просторової, політичної, економічної, соціальної, гуманітарної цілісності України;

8) історичної спадкоємності – врахування та збереження позитивних надбань попереднього розвитку регіонів;

9) етнокультурного розвитку – відродження етнічної самосвідомості та збереження духовної і матеріальної культури етносів, сприяння розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності;

10) сталого розвитку – розвитку суспільства для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь;

11) об'єктивності – розроблення всіх документів, що визначають державну регіональну політику, на основі реальних показників, яких реально досягти та які можливо оцінити.

Варто зазначити, що в документах ЄС термін «регіональна політика» має інший зміст. Регіональна політика Європейського Союзу – це система заходів, спрямованих на посилення єдності національних економік країн-членів ЄС і забезпечення їхнього гармонійного розвитку, а також нівелювання розходжень між регіонами й ліквідація відсталості найменш розвинутих з них. При цьому, досить часто замість терміну «регіональна політика» використовується поняття «політика гуртування», яка передбачає одночасне провадження по горизонталі (між регіонами – регіональна політика) та по вертикалі (між верствами суспільства – соціальна політика), отже відбувається зміна понятійного апарату шляхом об'єднання регіональної та соціальної політики, коли їх вже не розглядають окремо [8; 9].

Важливим принципом у державної регіональної політики згідно з новим законодавством стає запровадження принципу субсидіарності, тобто передачі повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш ефективної реалізації. Поряд із цим важливим пріоритетом державної регіональної політики є не лише кадрове та ресурсне забезпечення розвитку регіонів, але й сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування, а також створення механізмів представництва інтересів територіальних громад на регіональному рівні. Поряд з цим, Міністерство розвитку громад та територій України повідомляє про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року, а також ухвалення областями України своїх відповідних стратегій та планів їх реалізації [3; 4].

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року розробляється на виконання пункту 1 частини четвертої статті 8 Закону України «Про засади державної регіональної політики» та пункту 5 постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії

регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» [7].

Формування нової парадигми державної регіональної політики вперше дозволяє на сучасному етапі вирішити такі завдання:

- сформувати інституційне та законодавче забезпечення розвитку адміністративно-територіальних одиниць; – усунути негативну практику «ручного управління» соціально-економічним розвитком регіонів; – зменшити надмірну політизацію управлінських рішень;

- усунути суперечності щодо розподілу матеріальних і фінансових ресурсів між місцевими органами державної влади й органами місцевого самоврядування, що загострює конфліктну ситуацію на місцях та ускладнює процедури вирішення соціально-економічних проблем місцевого розвитку;

- подолати соціальну апатію та зневіру населення щодо ефективності соціально-економічних реформ на регіональному рівні.

Складовими частинами регіональної політики є:

- економічна політика, сутність якої полягає у забезпеченні можливостей для самостійного розвитку регіонів на умовах самофінансування та самозабезпечення;

- соціальна політика, спрямована на забезпечення зростання рівня добробуту населення, рівних прав і можливостей громадян щодо вибору місця проживання, працевлаштування і соціальний захист;

- науково-технічна політика спрямована на визначення пріоритетів щодо вдосконалення та розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в регіоні;

- екологічна політика, основною метою якої є оздоровлення довкілля;

- демографічна політика, спрямована на гальмування депопуляційних процесів і деструктування населення;

- гуманітарна політика, спрямована на духовний розвиток суспільства, його моральний та фізичний стан на регіональному рівні;

- національна політика, спрямована на забезпечення конституційних, політичних, економічних, соціальних тощо прав громадян незалежно від національності та віросповідання;

- зовнішньоекономічна політика, основною метою якої є забезпечення умов для активізації підприємництва, формування ринкової інфраструктури, залучення іноземних інвестицій, нарощування експортного потенціалу регіону;

- управлінська політика, яка стосується створення єдиної системи регіонального управління, що відповідає завданням регіонального розвитку [7, с. 25].

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, підписана у 2014 р., передбачає широкий спектр можливостей для інтенсифікації взаємодії між Україною та ЄС у сфері регіональної політики, розвитку транскордонного співробітництва та сільських територій. Вони відображені у статтях 446, 447 та 448 Угоди, що міститься в Главі 27 «Транскордонне та регіональне співробітництво» розділ V Угоди «Економічне та галузеве співробітництво»: «Сторони сприяють взаєморозумінню та двосторонньому співробітництву у сфері регіональної політики щодо методів формування та реалізації регіональних політик, зокрема багаторівневого управління та партнерства, з особливим наголосом на розвитку відсталих територій та на територіальному співробітництву, при цьому створюючи канали зв'язку та активізуючи обмін інформацією між національними, регіональними та місцевими органами влади, соціально-економічними утвореннями та представниками громадянського суспільства». «Сторони підтримують та посилюють залучення місцевих та регіональних органів влади до транскордонного та регіонального співробітництва та відповідних управлінських структур з метою посилення співробітництва шляхом створення сприятливої законодавчої бази, підтримки та нарощування потенціалу розвитку, а також забезпечення зміцнення транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства». «Сторони зміцнюють та

заохочують розвиток таких складових транскордонного та регіонального співробітництва, як, транспорт, енергетика, комунікаційні мережі, культура, освіта, туризм, охорона здоров'я та інших сфер, охоплених цією Угодою, які містять елементи транскордонного та регіонального співробітництва. Сторони, зокрема, сприяють розвитку транскордонного співробітництва щодо модернізації, забезпечення обладнанням та координації роботи служб надання допомоги за умов надзвичайних ситуацій» [5; 6].

Пріоритетними сферами співпраці визначено розвиток відсталих територій і територіальне співробітництво.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Як невід'ємна частина Європи Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку.

Політичні переваги інтеграції України у ЄС пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Крім того, членство у ЄС відкриє шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечить ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дасть змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо.

Європейська політика регіонального розвитку базується на політичному принципі, згідно якого багатші країни і регіони мають забезпечувати солідарність з біднішими країнами і регіонами, а також на економічному принципі, згідно якого нижчі обсяги виробництва в бідних країнах-учасниках і регіонах, або країнах і регіонах з високими рівнями безробіття є втратою потенціалу та можливості для Європейського Союзу в цілому. Інвестування в сучасну інфраструктуру та інноваційну діяльність, краща освіта і професійна підготовка для людей у слабких регіонах відкривають цінні нові ринки та розширюють економічний потенціал всіх країн-учасників.

Регіональний розвиток є процесом, що потребує дієвих та ефективних інститутів, вимагаючи тісної співпраці між урядами, бізнес-організаціями і соціальними групами на кожному рівні. Європейська регіональна політика орієнтована на перетворення проблем на можливості.

Деякі з ключових досягнень регіонального розвитку в Європі можна побачити в модернізації і розвитку транспортної мережі. Сьогоднішні транспортні мережі вказують на шлях до усталеної, ефективної і безпечної мобільності, покращуючи доступ до всіх регіонів. Розглядаючи ці інвестиції у контексті більш широких зусиль, спрямованих на покращення економічного розвитку і конкурентоспроможності, регіональна політика ЄС намагається забезпечити, щоб ці мережі надавали регіонам шанс не лише імпортувати, а й експортувати.

Принципи регіонального розвитку перевірялись та неодноразово удосконалювались протягом багатьох років, щоб можна було розробити різноманітні стратегії, спрямовані на розв'язання економічних і соціальних проблем, а також досягнення екологічних цілей. Успіх цієї політики базується на партнерствах в рамках ЄС, плануванні та належному управлінні. У разі застосування цих принципів управління програмами розвитку може здійснюватись децентралізовано.

Сьогодні регіональна політика має три основні напрямки. По-перше, робиться наголос на сприянні економічному наближенню, щоб допомогти менш розвиненим регіонам (які розташовані в основному в нових країнах-учасниках) зменшити своє відставання від більш розвинених країн.

По-друге, реалізуються широкі заходи, спрямовані на покращення регіональної конкурентоспроможності і зайнятості. Третя категорія стратегій спрямована на сприяння співпраці між регіонами і країнами, щоб зменшити економічне значення національних кордонів. Також існують три основні джерела фінансування, які були створені у різні часи протягом розвитку ЄС. Фонд європейського регіонального розвитку (European Regional Development Fund, ERDF) зосереджується, в основному, на ініціативах, пов'язаних з економічним зростанням, зайнятістю і конкурентоспроможністю, включаючи інвестиції в інфраструктуру. Фонд наближення зосереджується на транспортній та екологічній інфраструктурі, включаючи відновлювальні джерела енергії.

По-третє, фінансування в рамках Європейського соціального фонду спрямовується на інвестиції в людський капітал у сфері освіти і професійної підготовки.

Висновки. Сьогодні в Україні сформовано майже все необхідне законодавство для регіонального розвитку, яке відповідає кращим європейським стандартам. Ми маємо базовий закон, маємо державну стратегію регіонального розвитку, яка дуже близька за структурою до подібних документів країн членів Європейського Союзу. Ми маємо можливість для фінансування регіонального розвитку за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), який створюється як бюджетна програма Державного бюджету відповідно до ст. 24-1 Бюджетного кодексу України. Фактично, починаючи з 2015 р. державна регіональна політика в Україні набула європейських рис і отримала конкурентне формульне фінансування з державного бюджету України.

Таким чином, основні принципи та завдання державної регіональної політики мають забезпечити створення загальнодержавних умов для того, щоб кожен регіон мав можливість максимально використовувати свій власний внутрішній потенціал, та врахування загальнодержавних інтересів та гарантування державних стандартів щодо розвитку регіонів. Формуючи власні підходи до регіонального розвитку, створення дієвих механізмів формування та реалізації регіональної політики в Україні слід враховувати сучасні тенденції регіоналізації, які сьогодні мають великий вплив на політику просторового розвитку європейських країн.

Формування у громадян України нової світоглядно-ціннісної системи пов'язано з апеляційною до перевірених часом базових європейських цінностей як основи соціокультурної безпеки, а також структурними змінами у суспільстві, руйнуванням і втратою у частини населення патерналістських морально-ціннісних орієнтирів.

Список використаних джерел:

1. Гонціяз Я. Державне управління в контексті європейської інтеграції: веб-сайт. URL: <https://parlament.org.ua/>
2. Закону України «Про засади державної регіональної політики», прийнятого 5 лютого 2015 р.: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: веб-сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.»: веб-сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
5. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України № 1678-VII від 16.09.2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 40. Ст. 2021.
6. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: веб-сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
7. Шамборовський Г.О. Регіональна політика Європейського Союзу : навч. посіб. Г.О. Шамборовський. К. : Знання, 2011. С. 187.
8. Шаров Ю.П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти : монографія Ю.П. Шаров. К. : УДАУ, 2001. 302 с.
9. Яковюк І.В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія. Х. : Право, 2013. С. 45.

References:

1. Gonzaga J. Public Administration in the Context of European Integration: website. URL: <https://parliament.org.ua/>
  2. Law of Ukraine "On the Principles of State Regional Policy" adopted on February 5, 2015: website. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
  3. Law of Ukraine "On Voluntary Association of Territorial Communities": website. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>
  4. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the State Regional Development Strategy for the Period up to 2020": website. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
  5. On ratification of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part: Law of Ukraine No. 1678-VII of 16.09.2014 Verkhovna Rada of Ukraine. 2014 No. 40. Art. 2021.
  6. Association Agreement between Ukraine and the European Union: website. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
  7. Shamborovsky G.O. European Union Regional Policy: Educ. tool. / G. Shamborovsky. K.: Knowledge, 2011. Pp.187.
  8. Sharov Yu.P. Strategic Planning in Municipal Management: Conceptual Aspects: Monograph Yu.P. Balls. K.: UDAU, 2001. P. 302.
  9. Yakovyuk IV The Legal Basis of EU Integration: A General Theoretical Analysis: A Monograph. X.: Law, 2013. P. 45.
-